

Toepasbare regels

Bouwsteen: Toepasbare regels

Datum: 12 januari 2022

Auteur: Mariëlle de Kok, René Bezuyen en Michiel Wolbers

Versie: 1.0

Partners

UITVOERINGSPROGRAMMA
BODEM & ONDERGROND

Inhoudsopgave

Toepasbare regels.....	1
Inhoudsopgave.....	2
Introductie in toepasbare regels.....	3
Toepasbare regels vanuit het Rijk.....	3
Voorbeelden van toepasbare regels.....	4
Voorbeeld 1: gesloten bodemenergiesysteem.....	4
Voorbeeld 2: aanleg voedselbos.....	5
Aandachtspunten bij opstellen van voorbeelden.....	6
Zelf maken en aanleveren van toepasbare regels.....	7
Meer informatie?.....	8

Introductie in toepasbare regels

Toepasbare regels zijn vertalingen van juridische regels naar begrijpelijke vragenbomen en worden gebruikt binnen het Omgevingsloket. Door het beantwoorden van een reeks vragen wordt het voor een initiatiefnemer (dit kan een inwoner zijn, maar ook een ondernemer of een bevoegd gezag) duidelijk welke voorwaarden van toepassing zijn bij het uitvoeren van een activiteit. Toepasbare regels worden binnen het Omgevingsloket gebruikt binnen drie onderdelen:

- 1) **Aanvragen**
- 2) **Vergunningencheck**
- 3) **Maatregelen op maat**

Voor het onderdeel *Aanvragen* zijn toepasbare regels verplicht. Voor de andere twee onderdelen is het niet verplicht, maar wel is afgesproken dat met de invoering van de Omgevingswet het huidige dienstverleningsniveau behouden moet blijven. Dit kan betekenen dat alsnog toepasbare regels voor de onderdelen *Vergunningencheck* of *Maatregelen op maat* moeten worden opgesteld.

Het doorlopen van toepasbare regels kan resulteren in zeven uitkomsten:

- 1) **Toestemmingsvrij:** op basis van de gegeven antwoorden hoeft de initiatiefnemer geen verdere actie te ondernemen.
- 2) **Informatieplicht:** initiatiefnemer dient informatie over het initiatief aan te leveren.
- 3) **Meldplicht:** initiatiefnemer dient via een formulier melding te maken van het initiatief.
- 4) **Vergunningplicht:** initiatiefnemer dient via een formulier een aanvraag tot vergunning van het initiatief in.
- 5) **Neem contact op met:** op basis van de ingevulde vragenboom is geen eenduidige conclusie af te leiden. De initiatiefnemer kan nader contact zoeken m.b.t. het initiatief.
- 6) **Niet van toepassing:** initiatief valt buiten de scope van een activiteit of de regels van de betreffende overheidsorganisatie.
- 7) **Verbod:** het is niet toegestaan om het initiatief uit te voeren.

Het doel van de toepasbare regels is om de dienstverlening van de overheid te verbeteren. Goede toepasbare regels dragen bij aan een inzichtelijk en voorspelbaar stelsel van regels, stellen de leefomgeving centraal en zorgen voor een betere en snellere besluitvorming. Daarnaast is er tegelijkertijd ruimte voor maatwerk indien nodig.

Toepasbare regels vanuit het Rijk

Als onderdeel van de Omgevingswet worden vanuit het Rijk verschillende toepasbare regels aangeleverd voor het Omgevingsloket. Er zijn drie vormen van toepasbare regels te onderscheiden:

- 1) **Rijksregels:** Algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) gebaseerd op de Omgevingswet en de Omgevingsregeling. Hierbij gaat het onder meer over het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het Omgevingsbesluit (Ob)
- 2) **Bruidsschat:** regels die van het Rijk naar gemeenten en waterschappen verhuizen. De bruidsschat betreft een tijdelijke oplossing waarbij het Rijk voorzieningen heeft

getroffen om te voorkomen dat regels vervallen voordat gemeenten of waterschappen vergelijkbare of vervangende regels hebben opgesteld.

- 3) **Topactiviteiten:** activiteiten in de fysieke leefomgeving waarvoor de meeste aanvragen of meldingen worden gedaan. Zoals het plaatsen van een dakkapel en het kappen van een boom: activiteiten die in iedere gemeente of waterschap terugkomen en waar veelvuldig gebruik van wordt gemaakt.

Vanuit *Aan de slag met de Omgevingswet* wordt een overzicht bijgehouden van toepasbare regels die beschikbaar zijn in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), maar ook welke regels er (mogelijk) nog aankomen. Het overzicht is via [deze link](#) te bekijken. Voor inwerkingtreding van de Omgevingswet kunt u oefenen op de [oefenomgeving van het Omgevingsloket](#). Hiervoor hoeft u de juridische regels waarmee u oefent niet eerst vast te stellen.

Voorbeelden van toepasbare regels

Vanuit het programma Bodembeheer van de Toekomst zijn op basis van juridische voorbeeldregels¹, die opgenomen kunnen worden in het omgevingsplan, toepasbare regels opgesteld. Deze voorbeelden zijn opgesteld om aan gemeenten en waterschappen te laten zien wat de structuur is van een toepasbare regel, hoe toepasbare regels worden opgesteld en wat aandachtspunten zijn bij het opstellen ervan.

Toepasbare regels bestaan uit een aantal elementen, die hieronder kort zijn toegelicht:

- **Activiteit:** activiteit zoals geannoteerd in het Omgevingsplan. De activiteit wordt weergegeven door middel van een zelfstandig naamwoord en een werkwoord, en indien mogelijk het werkingsgebied of het toepassingsbereik.
- **Werkzaamheden:** de vertaling van de activiteit naar de gebruikerswereld. Het beschrijft in eenvoudig Nederlands welke acties de initiatiefnemer van plan is om te nemen.
- **Trefwoorden:** woorden (zelfstandige naamwoorden of werkwoorden) die de initiatiefnemer helpen om de juiste werkzaamheid te vinden.
- **Vragenboom:** verzameling van vraagtypes die op een gestructureerde manier is opgezet en die, afhankelijk van de geleverde input, leidt tot een set van uitkomsten (zie ook '[Introductie in toepasbare regels](#)' - waar de zeven mogelijke uitkomsten zijn beschreven).
- **Locatie:** puntlocatie of werkingsgebied waar de beoogde activiteit wordt uitgevoerd en waar de toepasbare regel(s) van toepassing is/zijn.

Voorbeeld 1: gesloten bodemenergiesysteem

Voor gesloten bodemenergiesystemen is door het Rijk een vergunningcheck ingericht, welke is gebaseerd op de Rijksregels. Als gemeente is het mogelijk om meer of minder regels op te stellen voor gesloten bodemenergiesystemen, waarna deze aangepaste juridische regels moeten worden vertaald naar toepasbare regels.

In dit voorbeeld heeft de gemeente in het omgevingsplan vastgelegd dat in specifieke gebieden geen vergunningplicht geldt voor het aanleggen van een gesloten

¹ Zie de verschillende modules van de [staalkaart](#), waarin voor een aantal activiteiten voorbeeldregels zijn opgesteld.

bodemenergiesysteem met een bodemzijdig vermogen van 70kW of meer. Die specifieke gebieden waar geen vergunningplicht geldt, zijn in dit voorbeeld vastgelegd in het omgevingsplan met een geometrische begrenzing. Zie ook het kader hieronder.

Artikel 4.8 (aanwijzing en geometrische begrenzing interferentiegebieden bodemenergie)

2. Er zijn 'locaties geen vergunningsplicht bodemenergie' waar een omgevingsvergunning niet verplicht is voor het aanleggen of gebruiken van een gesloten bodemenergiesysteem met een bodemzijdig vermogen van 70 kW of meer, bedoeld in artikel 5.4.53, aanhef en onder b.

Artikel 5.4.53 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

2. Het eerste lid, aanhef en onder b, geldt niet voor het aanleggen of gebruiken van een gesloten bodemenergiesysteem op een 'locatie geen vergunningplicht bodemenergie' als bedoeld in artikel 4.8, tweede lid.

De juridische regels zoals in het kader geschetst zijn vertaald naar onderstaande vragenboom (Figuur 1). Elke vraag in deze boom kan worden beantwoord met 'ja' of 'nee', afhankelijk van de situatie van de initiatiefnemer. Zoals de boom laat zien zijn voor bepaalde uitkomsten geen regels beschikbaar, terwijl er voor andere uitkomsten sprake is van een vergunningplicht.

Figuur 1: vragenboom voor 'gesloten bodemenergiesysteem'

Voorbeeld 2: aanleg voedselbos

Er komen steeds meer voedselbossen in Nederland. Gemeenten zoeken naar mogelijkheden in hun lokale regelgeving om voedselbossen te faciliteren en te stimuleren. Initiatiefnemers ondervinden echter problemen met de (sectorale) wetgeving bij de verwezenlijking van voedselbossen.

In dit voorbeeld wordt gekeken of een voedselbos kan worden aangelegd binnen de geldende juridische regels (zie kader). Net als bij de vragenboom voor het bodemenergiesysteem kan elke vraag worden beantwoord met een 'ja' of 'nee'.

Artikel 5.2.x (toedeling van functies)

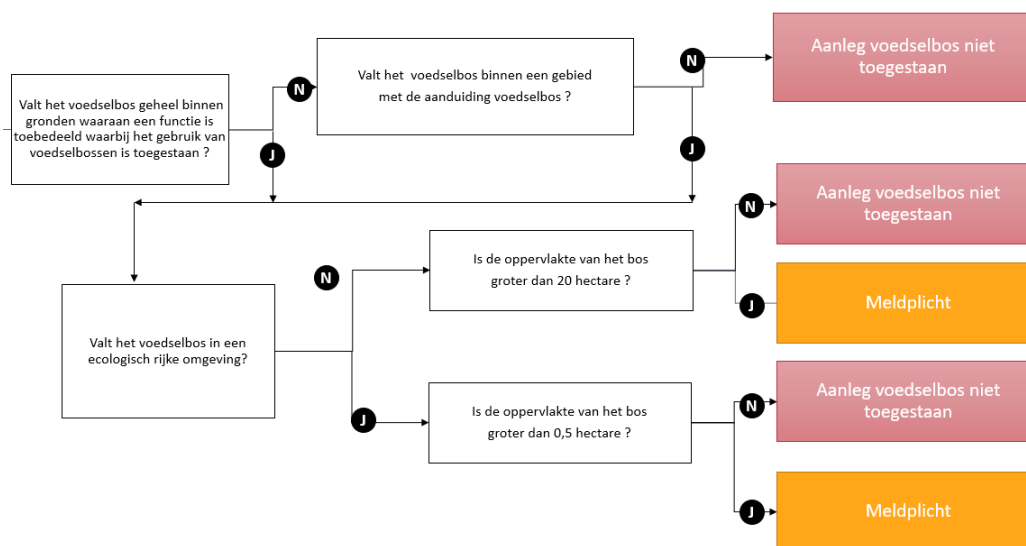
De gronden die zijn toegedeeld aan de functie 'agrarisch' worden uitsluitend gebruikt voor:

- a. agrarisch grondgebruik;
- b. wonen voor agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding 'bouwperceel';
- c. (...);
- d. aanleggen en beheren van een voedselbos, ter plaatse van de aanduiding 'voedselbos';

Artikel 5.3.x (algemene regels over voedselbos)

Een voedselbos heeft:

- a. een kruinlaag van hoge bomen;
- b. variëteit van lage bomen, struiken, kruiden, bodembedekkers, ondergrondse gewassen en klimplanten.
- c. een rijk bosbodemeleven; en
- d. een oppervlakte van ten minste:
 - 1°. 0,5 ha in een ecologisch rijke omgeving; of
 - 2°. 20 ha in een ernstig verarmde omgeving.

Figuur 2: vragenboom voor ‘aanleg voedselbos’

Aandachtspunten bij opstellen van voorbeelden

Bij het opstellen van de hierboven beschreven voorbeelden van de toepasbare regels zijn aandachtspunten naar voren gekomen, welke hier kort worden beschreven.

1. **Gebruik dynamische kaarten:** bij bepaalde regels in het omgevingsplan is het gebruik van dynamische kaarten (werkingsgebied) wenselijk. Denk bijvoorbeeld aan een kaart met nazorglocaties, die regelmatig aangepast moet worden, omdat er nazorglocaties moeten worden toegevoegd, gewijzigd of eventueel verwijderd. Deze kaart kan alleen worden gewijzigd door het nemen van een besluit tot wijziging van het omgevingsplan. De bevoegdheid hiervoor ligt bij de gemeenteraad. Om het proces te versnellen kan deze bevoegdheid worden gedelegeerd naar het college, mandatering naar een Omgevingsdienst is niet mogelijk. Het wijzigen van locaties zal een relatief beperkte en eenvoudige omgevingsplanwijziging zijn: over het algemeen zal dat alleen een wijziging van de locaties zijn en zullen de artikelen met regels niet

vaak wijzigen. Of dit werkbaar is, is afhankelijk van de frequentie waarmee een gemeente haar omgevingsplan wijzigt. Het vastleggen van locaties in de vorm van een algoritme dat de manier waarop de kaart wordt samengesteld bepaald (ofwel de dynamische kaart) is juridisch niet mogelijk. Hierdoor zou de kaart dagelijks kunnen wijzigen zonder dat daaraan voorafgaand een beroep mogelijk is geweest tegen het besluit dat er aan ten grondslag ligt.

2. **Dubbelingen in vragenbomen Rijksregels en gemeentelijk regels:** op dit moment zijn er dubbelingen in de vragenbomen van het Rijk en van de gemeente. Dit is het gevolg van verschillende bevoegdheden die zijn betrokken, maar waarbij de vragenbomen niet op elkaar zijn afgestemd. Hierdoor kunnen vragen dubbel moeten worden beantwoord.
3. **Onduidelijke conclusies:** met regelmaat worden nu nog onduidelijke conclusies gegeven. Zo kan het voorkomen dat een initiatiefnemer de conclusie krijgt dat het én een vergunningplicht heeft én een meldingsplicht. Ook kan het zijn dat de initiatiefnemer zelf moet concluderen dat er een bepaalde actie moet worden verricht.
4. **Keuze werkzaamheden / activiteiten:** het is niet altijd duidelijk welke activiteit onder welke werkzaamheid valt. Hierdoor kan er verwarring ontstaan. Daarnaast is het voor gemeenten niet mogelijk om zelf werkzaamheden of trefwoorden toe te voegen om zo door de gemeente in het omgevingsplan vastgelegde activiteiten te kunnen toewijzen aan de juiste werkzaamheid. Werkzaamheden en de bijbehorende trefwoorden worden centraal beheerd door een werkgroep met vertegenwoordigers van de koepels (de VNG, UvW, het IPO en Rijk) en het contentbeheerteam van het DSO. Nieuwe werkzaamheden en trefwoorden kunnen worden aangevraagd bij de werkgroep via het [Informatiepunt Leefomgeving](#).

Zelf maken en aanleveren van toepasbare regels

Het maken van toepasbare regels kan alleen voor de regels waar de gemeente zelf ook verantwoordelijk is voor het opstellen van de juridische regels. De strategie voor het maken en aanleveren van toepasbare regels wordt door de lokale overheid zelf bepaald, afhankelijk van de ambities en doelen van de betreffende organisatie en het beoogde kwaliteitsniveau. Tegelijkertijd is het bij het opstellen van toepasbare regels belangrijk dat het minimale dienstverleningsniveau wordt behouden.

Bij het opstellen van toepasbare regels is het belangrijk dat er in multidisciplinair team wordt samengewerkt. Juist door verschillende perspectieven samen te brengen (én tegelijkertijd het beoogde doel niet verloren te laten gaan), worden effectieve toepasbare regels opgesteld. . In het team kunnen bijvoorbeeld een jurist, een geo-specialist, een medewerker van Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH), een communicatie-adviseur en een medewerker van het klantcontactcentrum zitten. De verschillende functies brengen verschillende kennis en inzichten mee wat de toepasbare regel ten goede komt.

Toepasbare regels kunnen alleen worden gepubliceerd als ze aan de STTR (Standaard toepasbare regels) en het bijbehorende informatiemodel IMTR voldoen. De STTR is één van de standaarden van het DSO en het IMTR is het informatiemodel dat concepten van de toepasbare regels beschrijft en de onderlinge relaties tussen concepten beschrijft.

Meer informatie?

Wilt u aan de slag met Toepasbare regels? Kijk dan eens op één van de volgende websites voor meer informatie door op de link te klikken:

- [Aan de slag met de Omgevingswet](#): Het programma Aan de slag met de Omgevingswet is een samenwerkingsverband van gemeenten (VNG), provincies (IPO), waterschappen (UvW) en het Rijk. Het programma ondersteunt overheden, maatschappelijke partners, bedrijven, initiatiefnemers en belanghebbenden om te kunnen werken met de Omgevingswet.
- [VNG \(Vereniging van Nederlandse Gemeenten\)](#): de VNG heeft verschillende webinars en handreikingen beschikbaar die het onderwerp toepasbare regels behandelen.
- [IPLO \(Informatiepunt Leefomgeving\)](#): IPLO heeft diverse artikelen, documenten en overige informatie beschikbaar rondom de toepasbare regels. Daarnaast zijn er ook tips om aan de slag te gaan met toepasbare regels.